

Varetægtsfængsling: Guide til pårørende

Når en ven eller et familiemedlem bliver varetægtsfængslet, står man pludselig i en svær situation. Man kan blive chokeret, ked af det, vred eller det hele på én gang. Man kan ikke uden videre tale om det med den fængslede, og måske heller ikke med andre. Det kan være overvældende og ensomt og give en følelse af magtesløshed.

Samtidig står man med en stor del af ansvaret for at hjælpe og støtte den fængslede, som ingen indflydelse har på sin egen situation. Især hvis man ikke har stået i situationen før, kan det virke uoverskueligt, og derfor har ABC København lavet denne guide til pårørende til varetægtsfængslede. Vi tager udgangspunkt i de københavnske arrester, men det generelle gælder for mange andre steder.

Hvad er varetægtsfængsel?

Har man været anholdt i mere end 24 timer, skal man for dommervagten. Det foregår i byretten, og her skal dommeren beslutte at løslade eller varetægtsfængsle. Ved en varetægtsfængsling bliver man kørt direkte til arresten. Hvis du ikke ved, hvilken arrest den fængslede er kørt til, kan du spørge deres forsvarer.

I København sidder man varetægtsfængslet i enten Vestre Fængsel, Blegdamsvejens Fængsel eller Politigårdens Fængsel.

Hvis man ved eller forventer, at ens ven eller familiemedlem skal for dommervagten, er det en god idé at ringe til byretten og spørge, hvad tid det foregår. På den måde kan man selv være til stede i retten.

Varetægtsfængsling betyder ikke, at personen er dømt skyldig, selvom det føles som en straf. Det betyder kun, at dommeren har vurderet, at der er "begrundet mistanke" for en forbrydelse, som har en strafferamme på mindst halvandet år.

Almindeligvis er dommerens argument for at varetægtsfængsle enten, at der er risiko for at man begår kriminalitet igen, hvis man er på fri fod, at man vil forsøge at flygte, eller at man vil forsøge at påvirke efterforskningen. I særlige tilfælde kan de varetægtsfængsle udelukkende med henvisning til det vage begreb om "hensynet til befolkningens retsfølelse".

Man kan blive varetægtsfængslet max fire uger ad gangen. Det vil sige, at den fængslede skal for retten igen efter max 28 dage. Det kalder man fristforlængelse, og her kan den fængslede risikere at skulle sidde fire uger mere. En varetægtsfængsling kan max vare så længe som dommeren tror, den endelige fængselsstraf bliver.

Fristforlængelser foregår sædvanligvis over såkaldt telelink, hvor den fængslede kun er til stede i retten via video.

I mange tilfælde er man fængslet frem til retssag og domsfældelse. Derfor er det ikke til at vide, hvor længe man skal sidde varetægtsfængslet, og den usikkerhed er enormt frustrerende for både den fængslede og de pårørende.

Hvordan kan jeg hjælpe og støtte den fængslede?

Selvom det er hårdt at være pårørende, må du forsøge at være stærk og huske, at den fængslede er i en svær situation. Man sidder alene og isoleret, og måske er man også bange eller skammer sig. Usikkerheden og uvisheden er en stor psykisk belastning.

Respektér den fængsledes privatliv og lad som udgangspunkt være med at fortælle andre end de nærmeste om det (især hvis der er navneforbud i sagen), med mindre den fængslede har givet dig lov til det.

Forsøg at finde ud af, hvem den fængsledes forsvarer/advokat er. Forsvareren har direkte adgang til den fængslede og kan muligvis spørge til behov og videregive beskeder.

Hjælp dem hvis muligt med husleje/job/uddannelse/kæledyr, for det har de ikke selv mulighed for at håndtere. Som udgangspunkt skal kommunen betale den fængsledes husleje.

Sørg for at tage forbi deres hjem engang imellem, hvis der ikke bor andre (sluk køleskab, strøm, luft ud osv.).

Det er vigtigt at indlevere ting, skrive breve og besøge dem så meget som muligt.

Lov dem aldrig mere end du kan holde. Overhold alle aftaler med dem: det er vigtigere for dem end normalt.

Personlige ejendele

Den fængslede får udleveret toiletartikler i arresten og har et fjernsyn på cellen. Men man mangler sine personlige ejendele, og dem kan man som pårørende indlevere i fængslet.

Det er især vigtigt hurtigst muligt at indlevere undertøj, sokker, sko, tøj og særlige nødvendigheder som fx kontaktlinser. Det skal indleveres i arresten i en pose med den fængsledes navn og fødselsdato på, og man skal huske at medbringe gyldig billedlegitimation.

Det er også en god idé at indlevere ting, som betyder noget for den fængslede. Det kan være alt fra nipsting og fotos til en særlig hobby. Det er kedeligt at være varetægtsfængslet, så man har brug for så meget underholdning, som muligt. Læsestof er altid en god idé. Bøger, tegneserier, avisartikler og lignende skal indleveres som løse ark. Musik skal også indleveres i original emballage.

Mere info om indlevering her:

<http://www.koebenhavnsfaengsler.dk/Indlevering/abningstider-2238.aspx>

Penge

Man får lidt penge ved at arbejde i arresten, men hvis du har rigeligt, kan du give dem ekstra. Penge kan ikke indleveres, men skal overføres til en konto, hvor man skal skrive den fængsledes fulde navn og cpr-nummer.

Kontonummer til fængsler i København:
Reg.nr. 0216

Kontonr. 4069142338

Mere info her: <http://www.koebenhavnsfaengsler.dk/Pengeoverførsel-8411.aspx>

Telefon

Man har ret til at ringe ud fra arresten, men det er ofte svært i praksis, og måske kan man ikke huske de relevante telefonnumre. Husk at tage telefonen, hvis der ringes med hemmeligt nummer. Det kan være den fængslede, der forsøger at få fat i dig, og du kan ikke bare ringe tilbage til dem senere.

Breve

Ud over besøg og telefonsamtaler er breve den eneste kontakt, den fængslede har til verden udenfor. Skriv derfor brev til dem hurtigst muligt og så ofte, du kan. Breve kan sendes med almindelig post, men det går langt hurtigere at indlevere dem i fængslet. På konvolutten skal stå:

Den fængslede fulde navn
Fødselsdato
Postbox 701
2450 København SV

Skriv dit fulde navn og adresse på den anden side af konvolutten, så de kan skrive tilbage. Skriv også dit telefonnummer i brevet. Vær opmærksom på, at brevene altid åbnes af fængselsbetjente og tjekkes for indsmugling.

Hvis du ikke ved, hvad du skal skrive, er her en guide til brevskrivning:
<http://projektantifa.dk/baggrund/repression/article/skriv-for-satan>

OBS: I nogle tilfælde har den fængslede brev- og besøgskontrol. Så skal brevene sendes til politiet, som åbner og læser dem. Man skal ringe til politiet og finde ud af, hvilken afdeling, der behandler sagen, for at få adressen.

Besøg

Man kan få besøg én gang om ugen af max tre personer ad gangen. Før besøget skal den fængslede udfylde en besøgstilladelse med dit navn og adresse og sende den til dig. Både fængselsbetjente og posten kan være langsomme, så måske går der noget tid, før du modtager den. Du skal så udfylde den og sende den tilbage til:

Københavns Fængsler
Besøgsafdelingen
Vigerslev Alle 1D
2450 København SV

Du kan forsøge at indlevere besøgstilladelsen i stedet for at sende, så det går lidt hurtigere. Når fængslet har modtaget tilladelsen, skal du ringe til fængslet og booke besøget.

Mere info her: <http://www.koebenhavnsfaengsler.dk/Besøgsbestilling-2178.aspx>

Til besøget skal du huske gyldig billedlegitimation, kontanter til slikautomat samt papir og blyant, så du kan skrive ned (du kan ikke have din telefon med), hvis den fængslede har brug for noget. Forbered dig mentalt og tænk over, hvad der er vigtigt at få talt om, og skriv det evt. ned. Selve besøget varer kun en time i udgangspunktet, og føles endnu kortere.

Spørg om de mangler noget, og bed dem om at skrive ned, hvis de kommer i tanker om noget inden næste besøg. Det er også en god idé at spørge, om der er andre, de gerne vil have besøg af.

Besøget er først og fremmest for deres skyld, så forsøg at gøre det til en positiv oplevelse, selvom det kan være svært. Du kan græde, når du kommer hjem. Fortæl dem, at det hele nok skal gå, og at du er der for dem. Vær ikke bange for at fortælle om sjove ting, du har oplevet og forsøg at skabe en hyggelig og almindelig stemning.

Forsøg at være støttende, forstående og overbærende til besøget — også hvis du er ked af det eller vred. Det er svært at forudse, hvordan den fængslede reagerer. Måske er de kedede af det, vrede eller følelseskolde. Lad være med at dømmе og lad dem reagere, som de har brug for. Undgå at give dem dårlig samvittighed — de tænker sandsynligvis i forvejen på, hvordan det påvirker andre. Men det hjælper dem ikke, for de kan ikke gøre noget ved det lige nu.

OBS: Undlad at tale mere end nødvendigt om selve sagen. Tag ikke stilling til skyld eller uskyld og afkræv ikke forklaringer eller bekendelser.

Hvordan kan jeg hjælpe mig selv?

Tal med folk du stoler på om dine tanker og følelser, men forsøg at lade være med at tale om den konkrete sag. Giv dig selv lov til at være vred eller ked af det, selvom du ikke kan udtrykke det overfor den fængslede. Husk at den fængslede ikke bliver gladere af, at du er ulykkelig, så prøv at passe på dig selv og forsøg at opretholde din hverdag.

Du må altid gerne kontakte ABC København, hvis du er i tvivl om noget eller mangler nogen at tale med. Vi forstår både, hvordan det er at være varetægtsfængslet og pårørende og særligt, hvordan det er som politisk aktiv på den radikale venstrefløj.

Andre ressourcer:

SAVN: Støtte og rådgivning til pårørende.

RUSK: Retshjælp og info om rettigheder. De kan gratis hjælpe med juridiske problemer, fx hvis du eller den fængslede er blevet udsat for overgreb fra politiet i forbindelse med anholdelsen.

Løsladelsen

I nogle tilfælde løslades den fængslede inden retssagen og i andre er man varetægtsfængslet helt frem til retssagen. Løsladelse sker som oftest til en fristforlængelse, hvor dommeren beslutter, at der ikke længere er grundlag for varetægtsfængslingen. I så fald løslades man med det samme.

Ofte er den løsladte helt vildt glad og vil ud at nyde friheden, men det kan også være meget overvældende — især hvis fængslingen har været langvarig. Derfor er det umuligt at forudse den løsladtes reaktion. Igen er det vigtigt at forsøge at nedtone sine egne forventninger. Måske har den løsladte brug for at være sammen med sine venner eller familie hele tiden, eller også har de mere brug for at være alene.

Spørg ind til og respektér deres behov og undlad at give dem for mange valgmuligheder, for de har haft en meget lille hverdag i arresten. Vær ikke bange for at spørge, hvordan de har det, og hvordan det var at være fængslet. Men acceptér også, hvis de ikke vil tale om det. Husk, at selvom det måske virker som om, de har det godt i begyndelsen, kan det ændre sig. Den løsladte har måske søvnbesvær eller synes, alting er ligegyldigt.

Varetægtsfængsling er et voldsomt overgreb, som efterlader traumer for både den fængslede og de pårørende. Vær opmærksom på, at efterreaktioner som søvnbesvær og ligegyldighedsfølelse er naturligt og kan vare længe eller dukke op længe efter fængslingen.

Husk, at der måske venter en dom og/eller en afsoning i almindeligt fængsel. Men husk også, at omstændighederne under en afsoning er bedre end i varetægt, og at du i det mindste slipper for usikkerhed om fremtiden. Sandsynligvis er det værste overstået.